

advieswijzer grasgroei weidevogels
weidevogels

grasgroei ruwvoer **weidevogels** grasgroei
ruwvoer

grasgroei en ruwvoer

De afgelopen tien jaar is er in Nederland veel geld én energie gestoken in het weidevogelbeheer. Vanaf de jaren zeventig in de vorige eeuw, kreeg de landbouw onder invloed van het EU-beleid te maken met schaalvergroting. Ruilverkavelingen vonden plaats, veel kleine bedrijven haakten af en grote bedrijven konden - al dan niet met behulp van de overheid - ligboxenstallen bouwen, waterpeil verlagen enz. Al vrij snel bleek dat ten koste te gaan van de weidevogelpopulatie in Nederland. De Relatienota werd geïntroduceerd, waarmee natuurgebieden werden aangewezen, beheerovereenkomsten mogelijk werden gemaakt en percelen werden gekocht als reservaat. De terreinbeheerde instanties kregen de kans om deze gebieden te behoeden voor de neergang van de vogels. Dit lukte lang niet overal. Soms ging men het tegenovergestelde doen van wat boeren deden. Er werd geen bemesting meer gegeven en er werd laat of soms helemaal niet meer gemaaid. Met als gevolg verzuuring van de grond en verruiging van de gebieden. Nu (na veel onderzoek) blijkt dat onze weidevogels daar ook helemaal niet van houden. Geen bemesting is slecht voor het bodemleven (geen regenwormen dus geen voedsel voor weidevogels) en door verruiging wordt een gebied ongeschikt voor weidevogels en trekt het bovendien predatoren aan.

Veel boeren gingen door op de ingeslagen weg van intensivering en verder groeien. De waterpeilen gingen omlaag in de polders. Kruidenrijk grasland kon worden omgezet met inzet van hoogproducerende grasrassen in veel uniformere graslanden. Ook werd duidelijk dat het grootste knelpunt het opgroeien van de jonge weidevogels was. Er is meer 'kuikeland' nodig, maar hoe inpasbaar is dat in de bedrijfsvoering?

De vraag en de uitdaging waar we voor staan is: hoe lossen wij dit met z'n allen dit op? In deze brochure staat een deel van deze puzzel beschreven. Hoe ga je om met grasland als je dat weidevogelvriendelijk wil doen. Kennis is er zo langzamerhand voldoende. Het daadwerke-

lijk doen blijkt nog erg lastig. Een klein groepje boeren heeft veel oog voor vogels, deze groep slaagt er in om goed grasland te maken waar weidevogels zich thuis voelen. Anderen moeten dit weer leren. Ook de terreinbeheerders moeten soms leren om 'boer' te worden. Het creëren van een open en kruidenrijk landschap is dé randvoorwaarde voor weidevogels.

Deze brochure is bedoeld om melkveehouders aan te zetten om weer 'oog' te krijgen voor weidevogels. Enkele aanpassingen in het graslandmanagement zijn al voldoende om het weidevogels beter naar de zin te maken. Bovendien blijkt dit 'beheergras' in veel gevallen heel goed bruikbaar in de moderne melkveehouderij!

Gruttokuikenland: management van grasland

Het aanbieden van gras dat optimaal is als leefgebied voor de grutto, met name voor de jongen, betekent in de praktijk meer dan alleen het uitstellen van de maaidatum tot half juni op de landbouwkundig 'slechtste' percelen. Veelal worden beheerovereenkomsten afgesloten op percelen die botanisch al minder geschikt zijn voor de bedrijfsvoering, zoals bijvoorbeeld een hoog grondwaterpeil. Voor een optimaal weidevogelbeheer blijkt dit echter niet voldoende. Er is een grotere oppervlakte grasland nodig dat geschikt is voor opgroeiende kuikens van grutto's. Grasland heeft voor de kuikens twee functies: foerageren en bescherming. Langer gras biedt deze functies, omdat er veel insecten in zitten (voedsel) en het bescherming biedt tegen predatoren. Gedurende het broedseizoen is het meest optimaal om gras in diverse stadia en vormen aan te bieden via het zo genaamde mozaïekbeheer. De volgende vormen van grasland zijn geschikt voor gruttokuikens:

Mei:

- ✂ ongemaaid gras met optimale gewashoogte van 20-30 cm (weidesnede tot lichte maaisnede);
- ✂ kruidenrijke en niet kruidenrijke percelen;
- ✂ (brede) kruidenrijke randen;
- ✂ delen met korter gras (voor adulten).

Juni:

- ✂ ongemaaid gras met een optimale gewashoogte van 20-40 cm; 'open' structuur, dus een niet te zware snede (en zeker geen liggende snede);
- ✂ hergroeiend gras (etgroen) met optimale lengte tussen 20 en 40 cm (weidesnede tot (lichte) maaisnede);
- ✂ (brede) kruidenrijke randen;
- ✂ delen met korter gras (voor adulten en grotere jongen).

Het mozaïekbeheer kan worden bereikt door te 'spelen' met het graslandmanagement binnen de reguliere bedrijfsvoering en dit te combineren met percelen uitgesteld maaibeheer en/of verschraling van randen of hele percelen.

Graslandbeheer vanuit weidevogels gezien

Hoe kan een bedrijf of een groep samenwerkende bedrijven, deze vormen van grasland realiseren in een gebied? In de praktijk wordt gras steeds vroeger in het voorjaar geoogst, wordt melkvee op steeds meer bedrijven binnen gehouden (tijdens de eerste snede, maar steeds meer ook gedurende het hele seizoen) en worden steeds grotere oppervlakten in één keer bewerkt (bemest en gemaaid). Dit alles om kostenefficiënter te werken. Dit management staat

haaks op de graslandeisen voor weidevogelbeheer

(meer gefaseerd en gevarieerd beheer), maar er zijn mogelijkheden. De eerste stap is het onderkennen door de veehouder, dat gras van percelen met weidevogelbeheer wel degelijk een waarde voor het bedrijf heeft.

Beheersgras is een waardevol onderdeel van het rantsoen, mits goed geoogst en op de juiste manier ingezet. Het kan niet alleen dienen als voer voor jongvee en droge koeien, maar kan ook in het rantsoen van melkvee worden opgenomen.

Grasgroei

Bij het huidige graslandmanagement staat begin april, in een gemiddeld voorjaar, 500-600 kg ds/ha (6-8 cm gras) en dit wordt dagelijks snel meer, afhankelijk van de N bemesting. In april/mei kan in een gesloten gewas een groei van 180 kg ds/ha/dag plaatsvinden. Hierdoor staat tussen 15 en 25 april een volledige weidesnede (1.700 kg ds/ha, 17-20 cm gras) en twee weken later al een goede maaisnede (3.000-3.500 kg ds/ha, 24-30 cm gras, dat al kan gaan liggen). Uiteraard is dit afhankelijk van bemesting, waterpeil en grondsoort (m.n. het N leverend vermogen). Deze genoemde hoeveelheden worden gehaald bij een monocultuur van m.n. Engels raaigras en N (voorjaars-)giften tussen de 80-120 kg N/ha. Wanneer dit gras kan doorgroeien, staat in de tweede week van mei al ruim 5 ton ds/ha. Dit is zowel uit het oogpunt van graslandmanagement (hergroei- en voeding) als uit het oogpunt van weidevogelbeheer (te zwaar gewas, niet door-dringbaar voor kuikens) ongewenst.

Om in mei de optimale lengte van 20-40 cm te bereiken kunnen vier dingen worden gedaan:

1. Lagere N bemesting in het voorjaar (alleen een lichte drijfmestgift van maximaal 20 m³ - 45-50 kg werkzame N - voldoet al royaal), waardoor het gras langzamer groeit en de optimale lengte van 20-40 cm in week 2 - 3 van mei wordt bereikt. Wanneer de wat nattere percelen (GT II, grondwaterpeil 30-40 cm-mv) op deze wijze worden bemest, wordt de groei nog wat uitgesteld.
2. Vroeger in het voorjaar een aantal percelen voorbeweiden. Op zich past dit ook in het graslandmanagement van bedrijven die toch al van plan zijn om te weiden, omdat daarmee een betere spreiding van de hergroei plaatsvindt en daarmee van het omweiden. Deze vorm moet gecombineerd worden met nestbescherming, omdat juist in deze periode ook veel legsels aanwezig zullen zijn. Voormaaien heeft voor deze periode weinig zin, omdat er minimaal 2 ton ds/ha moet staan om economisch enigszins aantrekkelijk te kunnen maaien, maar een aantal vroege maaipercelen (eind april) is zeker aan te bevelen, voor zowel het graslandmanagement (eerder aanbieden van etgroen voor beweiding) als voor weidevogelbeheer. Hierbij moet wel op de legsels worden gelet!
3. Stalvoeding, waarbij dagelijks stroken op een perceel worden gemaaid. Door de hergroei ontstaat grasland met verschillende lengtes. Dit vindt vooral plaats in Friesland.
4. Percelen versralen (dus geen jaarlijkse bemesting, af en toe onderhoudsbemesting), waardoor een kruidenrijker grasland met een minder zware snede ontstaat wat bovendien langzamer groeit en dus later kan worden gemaaid.

Grasaanbod in juni

In juni is het vanuit de kuikens gezien belangrijk om een variatie aan graslengtes aan te bieden. Managementtechnisch zijn er in juni ook veel mogelijkheden om aan deze eis te voldoen. Op percelen die in het voorjaar niet worden bemest (wat de strategie zou moeten zijn), kan het gras doorgroeien tot half juni. Vooral wanneer dit een perceel is waar al een aantal jaren een beheerovereenkomst op ligt en daarom minder is bemest, kan dit uitstekend passen in de bedrijfsvoering. Op veengronden moet worden opgepast dat door een te snelle afbouw van de bemesting niet een dicht, monotoon witbolgrasland (*Holcus lanatus*) ontstaat.

Wanneer in mei een aantal percelen beweid zijn bij een lichte tot normale weidesnede, zullen deze half juni ongeveer 30-40 cm zijn. Nadeel van beweiding in mei is dat er of legsels aanwezig zijn (nestbescherming noodzakelijk) of dat de vegetatie van het perceel te kort wordt, waardoor er geen vestiging van weidevogels meer plaatsvindt. De keuze van deze percelen, die dus vooral bedoeld zijn om gunstig kui-

kengrasland te vormen, moet daar zijn waar weinig/ geen legsels aanwezig zijn, maar wel in de buurt van percelen met legsels. Daardoor kunnen de pullen naar deze percelen migreren. Percelen die begin mei zijn gemaaid, hebben rond 8 juni de gewenste lengte van 20-30 cm. Wanneer ook in de tweede helft van juni percelen van deze lengte vereist zijn, moeten deze eind mei voor het laatst worden gebruikt, hetzij om laat te maaien (maar dan moeten ze licht worden bemest), hetzij voor een tweede keer beweiden (dit zijn de percelen die half april zijn voorbeweid).

Structuur grasland: weide- en hooitypes

Voor weidevogelpullen is een meer open, 'doordringbare' structuur van grasland nodig. Hiervoor geldt: hoe meer maaien, hoe opener de structuur. Ook de soortensamenstelling van het grasland kan hier aan bijdragen. Sommige grassoorten hebben speciale weide- en hooitypes. De soortensamenstelling van de hooitypes levert een dichtere vegetatie op, die eerder in de bloei staat en dus sneller verhout dan de weidetypes. Er zou bij eventuele graslandverbete-

ring of via doorzaai een opener structuur gecreëerd kunnen worden, juist op die percelen bestemd als pullenland. Ook kunnen meer of minder kruiden worden mee gezaaid, waarbij de samenstelling goed op grondsoort en bodemvochttoestand moet worden afgestemd. Toch is het perspectief van graskeuze beperkt, want op veengronden wordt grasland nauwelijks vernieuwd en is ook niet wenselijk. Op klei liggen hier meer kansen, omdat graslandvernieuwing hier meer gangbaar plaats vindt. Informatie van zaadbedrijf Barenburg laat zien dat een mengsel kan worden samengesteld dat wat langzamer groeit in het voorjaar, zeker als alleen een organische bemesting wordt toegepast. In het mengsel zit een aanzienlijk deel timotheegras naast twee rassen Engels raai. Dit zou een opener structuur moeten opleveren en zou nog steeds smakelijk en goed verteerbaar zijn. Ook zijn deze rassen vooral in de zomer en het najaar productief, waardoor over het hele seizoen genomen er toch een goede productie van het perceel af kan komen.

Kruidenrijk grasland

Kruidenrijk grasland komt niet veel meer voor op een

intensief veehouderijbedrijf. Er zijn echter mogelijkheden om delen kruidenrijker te laten worden, bijvoorbeeld randen, of percelen met een laag organisch stofgehalte en lage bemestingstoestand, percelen die niet optimaal produceren en/of nattere percelen.

Voor een optimaal weidevogelbeheer is juist een mix van bovengenoemde maatregelen van belang. Sommige maatregelen betreffen vershraling van percelen en andere juist een aangepast management, dat met een beetje overleg goed is in te passen in de bedrijfsvoering.

Tabel 1 hieronder geeft weer bij welke bemesting welke hoeveelheid gras (hoogte in cm is indicatieve lengte) op een bepaald moment in de periode april-juni aanwezig is en hoe met bemesting en weide/maaibeheer een mozaïek van grashoogten kan worden bereikt. De percelen zonder voorjaarsbemesting lenen zich goed voor een beheerovereenkomst met een uitgestelde maaidatum. Ook kunnen brede randen (tot 9 m) op deze manier worden gebruikt. Vooral op klei kan dit een optie zijn, waarbij een rand in combinatie met een liefst flauw sloottalud een

Tabel 1: Scenario's voor de productie/teelt van gruttpullengras, met een indicatie van de gevolgen voor de pullen, waarbij groen aangeeft dat het een veilige optie is, geel dat er risico's zijn, en oranje dat dit geen optie is.

scenario	N voorjaar	bemesting (kg werkzame N)	maand		april					mei					juni					gevolgen voor pullen		
			datum		10	15	20	25	30	5	10	15	20	25	30	5	10	15	20		25	30
1	80			7																		maaien gevaarlijk voor pullen
2	80								30													om nesten maaien
3	80									40												om nesten maaien/geen pullen biotoop
4	80						20				17								30			nestbeschermers plaatsen
5	40	alleen rund-veedrijfmest			12	80N																maaien gevaarlijk voor pullen
6	40	alleen rund-veedrijfmest								30	40											om nesten maaien/gevaar voor pullen
7	40	alleen rund-veedrijfmest							25	40N				20								om nesten maaien
8	40	alleen rund-veedrijfmest					20				17									30		nestbeschermers plaatsen
9	0	(jongvee)			7							17									30	nestbeschermers plaatsen
10	0	(jongvee)							20											20		nestbeschermers plaatsen
11	0/peil																			40		rust
12	0	als rand																		40		rust

maand/scenario-indicatie:

- weiden
- maaien
- periode dat grasland geschikte hoogte voor gruttpullen heeft (15-40cm)

gruttpullenperiode

- geen optie
- er zijn risico's
- veilige optie

goed pullenbiotoop vormt.

Dit beheer zou vooral op percelen met veel nesten moeten worden toegepast, waardoor hier maximale rust is verzekerd. Op de overige percelen zou aangepast graslandmanagement cq. aangepaste voorjaarsbemesting goed passen. De figuur geeft aan dat bij 80 kg N (onder 'N voorjaar') ongeveer 7 cm graslengte staat op 10 april. Dat is tevens een goed moment om met de beweiding te starten, om te voorkomen dat er na een tijdje in veel te lang gras wordt ingeschaard (aanleg groeitrappen). Een soortgelijk perceel dat met 80 N bemest is, maar niet wordt(voor)beweid, heeft eind mei een gewaslengte van ruim 30 cm en moet dan gemaaid worden.

Maaien is aangegeven met de oranje balkjes en beweiden met groene balkjes. Het gehele patroon van groene en oranje balkjes geeft weer dat het goed mogelijk is om met graslandmanagement op diverse momenten gras met een verschillende lengte aan te bieden.

Voor al deze opties geldt, dat het bedrijfsgebruik van een snede gras vaak in de zelfde periode valt als

het 'weidevogelgebruik'. Dit betekent dat bij oogst/ gebruik van deze sneden extra aandacht nodig is om de vogels te beschermen. Wanneer voorbeweiding plaats vindt, kan het gebruik van nestbeschermers noodzakelijk zijn. Deze vorm van beheer kan dan ook plaatsvinden op percelen met nesten. Wanneer maaien plaatsvindt in de periode dat er gruttopullen aanwezig zijn, grofweg vanaf half mei, dan is het zaak om deze vorm van beheer niet toe te passen op percelen waar nesten (en dus waarschijnlijk pullen zijn) maar op percelen zonder nesten, die echter wel in de buurt van percelen liggen met nesten. Dan kunnen de pullen later op deze percelen terecht.

Er is dus veel mogelijk via een uitgekiende planning. In de praktijk brengt dit echter extra werk en kosten met zich mee. Bij de vergoedingen zou meer gefocust moeten worden op de managementaspecten hiervan (dit meerwerk zou vergoed moeten worden), en minder naar een strategie van alleen grote oppervlakten uitgesteld maai-beheer vergoeden. Dit geeft zowel boer als weidevogel meer kansen.

Samenvatting beheeropties:

- ✂ uitgesteld maai-beheer tot half juni: eventueel op percelen die toch al langzaam groeien zoals natte percelen en/of percelen met een lage bemestingstoestand. Deze percelen niet bemesten in het voorjaar.
- ✂ (brede) randen van percelen onbemest laten en eventueel inzaaien met kruidenrijk mengsel (botanisch beheerde randen). In combinatie met flauwe slootkant in kleigebieden aantrekkelijk voor pullen.
- ✂ de groei via aangepast peilbeheer (indien mogelijk) vertragen, door het peil op te zetten, of een hogere peil langer te handhaven.
- ✂ enkele percelen voorweiden tot half april en nogmaals weiden eind mei: deze geven tweede helft juni een gewas met optimale lengte. Nestbeschermers gebruiken.
- ✂ via stalvoeren het creëren van groeitrappen op een perceel.
- ✂ op kleigrond herinzaai of doorzaai van perceel met een speciaal mengsel om opener structuur te krijgen.

De volgende beheeropties zijn erg risicovol voor de weidevogelkuikens en kunnen alleen worden toegepast op percelen waar geen nesten en kuikens voorkomen.

- ✂ percelen licht voorweiden en vervolgens in mei maaien, om begin juni optimaal gras aan te kunnen bieden.

- ✂ enkel percelen zeer licht bemesten, om de eerste snede uit te stellen (half mei).

Inpasbaarheid beheergras

Wanneer de oppervlakte aan beheergras niet al te groot is, kan dit voer makkelijk worden ingepast in het rantsoen. Niet alleen voor jongvee en droge koeien, maar ook voor 15 tot 20% van de droge stof in het totale rantsoen van melkkoeien. Hoewel de exact in te passen hoeveelheid beheersvoer erg afhankelijk is van de specifieke bedrijfsomstandigheden (o.a. grootte huiskavel c.q. beweidingmogelijkheden, veebezetting, aandeel jongvee, rantsoen), is wel een globale berekening te maken (zie rekenvoorbeeld hieronder).

Rekenvoorbeeld inpasbaarheid beheergras met beheerwijzer

Stel dat onder de huidige mestwetgeving 1.6 melkkoe en bijbehorend jongvee per ha mag worden gehouden en gedurende de winterperiode (180 staldagen) voor het melkvee 16% van het totale rantsoen uit beheergras bestaat en bij het jongvee op stal 80% van de droge stof uit ruwvoer uit beheerkuil bestaat, dan kan per hectare bedrijfsoppervlak ongeveer 7% bestaan uit land met beheergras. Voor een bedrijf met 40 ha betekent dit dat ongeveer 2.8 ha grasland met uitgestelde maaidatum goed inpasbaar is.

Voeren van beheergras

De behoefte aan krachtvoer specifiek voor melkveebedrijven met afwijkende grassamenstelling en -kwaliteit zal toenemen. Niet alleen door meer hectares beheersgras en gras van natuurterreinen maar ook door vernatting en afschaffing van het melkquotum. Daarnaast zullen klimaatdiscussies en kringloopdenken consequenties hebben voor melkveehouders. Ruwvoer kan fors in prijs stijgen. Het is een kans voor de mengvoerleveranciers om hierop te anticiperen.

Toename van gras met afwijkende samenstelling

Het areaal hoogproductief grasland kan de komende jaren met ruwweg 23% dalen (tabel 2). Er komt meer gras met een lagere VEM waarde door meer gras uit natuurgebieden, grasland met een beheerovereenkomst, of grasland voor waterberging.

Tabel 2: Ontwikkeling areaal van goed landbouwgras afwijkende grassoorten

	2003	2018	verandering
SN: halfnatuurlijk grasland	31.000	72.000	+132%
SAN: beheersgrasland	56.000	122.000	+188%
Overig grasland	929.000	L 700.000 H 900.000	-23%

Bron: Braker e.a. 2005. Inpassing van gras uit natuurbeheer in rantsoenen van melkvee, een verkennende studie. ASG.

Toename vraag naar voer vanwege afschaffing quotum

De verwachting is dat de schaalvergroting door zal zetten in de melkveehouderij. De afschaffing van het quotum kan dit versterken. Er zijn studies die spreken van een toename van de totale melkproductie van 30%. Minder hoogproductief gras en toch een productie stijging realiseren. Een flinke uitdaging voor zowel melkveehouder als krachtvoerleverancier.

Naar verwachting zal het aantal weidende koeien afnemen en komt er meer 'niet gangbaar' gras dat melkveehouders optimaal willen benutten. Al deze ontwikkelingen zijn niet per se een bedreiging voor weidevogels. Er zijn juist nu ook kansen. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van voeren laten zien dat gras uit gebieden met weidevogelbeheer heel goed is in te passen in het rantsoen voor melkvee. Dat kan door beheergras niet als tweederangs voer te benaderen, maar als een hoogwaardig bestanddeel in het totale voedingsmanagement. Door de standaardbrok aan te passen en het rantsoen goed uit te balanceren is het goed mogelijk om aan melkkoeien, ook in het eerste deel van de lactatie 1 tot 1,5 kg ds per koe per dag uit beheergras te voeren. Dat kan door aanvulling met voldoende eiwit (goede (jonge) voorjaarskuil) en aangepast krachtvoer (snelle energie en snel eiwit en mogelijk wat extra P). In combinatie met een dynamisch voeradvies is het mogelijk nog scherper te voeren. Dat vraagt echter om zorgvuldig oogsten en bewaren van beheersgras.

In een voerproef, uitgevoerd op proefbedrijf Zegveld zijn goede resultaten gehaald met het voeren van natuurgras. De samenstelling van de aangepaste brok is weergegeven in tabel 3. De bijbehorende productie is weergegeven in tabel 4. Uit tabel 4 blijkt dat er bij het bijvoeren van ergens tussen 17% en 33% (op ds basis) beheergras een afname in melkproductie plaatsvindt. In de praktijk betekent dit dat het mogelijk is om tot 25% van de drogestof uit ruwvoer te geven via beheergras/kuil.

afwijkend
quotum
samenstelling
boeren
afwijkend
quotum
beheergras

Tabel 3: Samenstelling aangepaste brok, passend bij beheergras

Grondstof	Aandeel (%)	Grondstof	Aandeel (%)
Tarwe	20,9	Raapzaadschroot Mervobest	7,0
Maïsglutenvoermeel	15,0	Bietenpulp	6,2
Citruspulp	15,0	Bietmelasse	5,0
Palmpitschilfers	10,0	Vinasse	3,0
Raapzaadschroot (OO)	8,2	Tarwegries	1,5
Sojahullen	7,1	Mineralen	0,8
Krijt	0,3		

Bron: Duinkerken e.a. 2005. Beheergraskuil als voeder voor melkgevende koeien. PraktijkRapport Rundvee 77, ASG.

Tabel 4: Melkproductie bij voeren verschillend aandeel beheergras in rantsoen

Productie	0%	17%	33%	50%
Melk (kg)	34,7a	34,1a	32,6b	31,7b
Vet (g)	1439a	1420ab	1416ab	1368b
Eiwit (g)	1175a	1141a	1094b	1050c
Vet (%)	4,15a	4,17a	4,34b	4,31ab
Eiwit (%)	3,39a	3,35ab	3,35ab	3,31b
Lactose (%)	4.60	4.58	4.60	4.57
FPCM (kg)	35,4a	34,8ab	34,0bc	32,9c
Ureum (mg/100 g)	26.5	26.7	26.0	24.7

Bron: Duinkerken e.a. 2005. Beheergraskuil als voeder voor melkgevende koeien. PraktijkRapport Rundvee 77, ASG.

Boeren over graslandmanagement en veevoer in relatie tot weidevogels

In april en mei 2010 zijn er bijeenkomsten gehouden met verschillende melkveehouders in respectievelijk Oenkerk in Friesland en Monnickendam in Noord-Holland. Uitgangspunt voor de productie van beheergras is dat het gras half juni nog goed begaanbaar moet zijn voor de gruttpullen. Dit leverde een aantal interessante adviezen op. Dit betreft adviezen voor de veengronden van Laag Holland. In hoeverre dit ook op kleigronden toepasbaar is, moet nog verder worden nagegaan.

Inpasbaarheid

Bij de bijeenkomst in stond het beheren en voeren van 'junigras' op melkveebedrijven centraal. Uit landelijk onderzoek blijkt dat afhankelijk van de bedrijfsopbouw graslandbedrijven prima 20% 'junigras' kunnen verwerken in het rantsoen. Op proefbedrijf Zegveld is hiermee de nodige ervaring opgedaan. Dit percentage is voorgelegd aan de melkveehouders. De Friese boeren geven aan dat zij 20% erg veel vinden maar 10-15 % moet geen enkel probleem zijn. Over het algemeen vindt men 1 tot 8 juniland nog best bruikbaar maar zodra het later wordt dan 8 juni wordt de bruikbaarheid slechter (te houtig gewas, slechte hergroei en de goede grassen verdwijnen). In Waterland hadden veel bedrijven meer dan 50% natuurgras, wat zij goed konden inpassen in hun bedrijfsvoering.

Bemesting

Geen mestgift geven voor de eerste snede is soms praktisch wanneer boeren beheergras hebben. Na de eerste snede kan er weer normaal worden bemest.

- ☞ Lichte bemesting in voorjaar met ruige mest; als dit rundermest is (5 ton/ha) heeft dit meer N dan wanneer het paardenmest betreft. Van paardenruigemest kan meer worden gegeven.

Voordeel van ruige mest ten opzichte van drijfmest:

- ☞ levert een uitgestelde groei op want door de hoge C/N ratio komt de N langzaam vrij;
- ☞ opener zode;

- ☞ trekt insecten aan.

Ruige mest kan op veengrond het beste op bevroren grond worden uitgereden, gelet op de geringe draagkracht van de bodem. Door scherp de nachtvorstberichten te volgen, is het ook mogelijk om in zachte winters ruige mest vóór het broedseizoen uit te rijden. De aangescherpte mestwetgeving (uitrijden mest na 15 februari, in plaats van na 1 februari) zal het moeilijker maken om de ruige mest op tijd uit te rijden. Wanneer smienten en ganzen in het voorjaar meegrazen, kan een hogere mestgift worden gegeven. Zij eten namelijk een substantieel deel van de eerste snede op! Met deze lichte bemesting is er in juni nog een open structuur. Voordeel is ook dat bij lagere bemesting de kwaliteit van het gras in juni beter is. Het gewas is minder zwaar en doorgegroeid. Ook de hergroei verloopt sneller. Na de eerste snede kan er eventueel extra worden bemest. De Friese boeren vinden dat kuikengrasland grasland niet bemest moet worden met drijfmest, maar dat 150 tot 200 kg Kas voldoende is.

Peil

Met een hoger waterpeil (20-30 cm –mv), waarbij in het voorjaar water in de greppels staat, is de grasgroei ook vertraagd tot mei. Ook kan er niet worden bemest vanwege de draagkracht van het land (behalve bij uitrijden over bevroren grond). Nadeel, in ieder geval in Waterland, is de toename van leverbot, waardoor behandeling van vee noodzakelijk

Boeren over graslandmanagement en veevoer

boeren
graslandmanagement
weidevogels
boeren
veevoer

in relatie tot weidevogels

is. In Friesland zijn de waterpeilen veelal veel lager en is dit moeilijker te realiseren.

Vorbeweiding

Vorbeweiding tot 10 mei en maaien vanaf 15 of 22 juni. Dit levert goed gruttoppengrasland op, terwijl Kieviten er ook gaan broeden.

Extensieve beweiding

Extensieve beweiding (tot 2 gve/ha) geeft een open structuur en mestflatsen die extra insecten aantrekken/opleveren. Dit beheer vindt nu ook plaats in reservaten.

Speciaal grasmengsel

Voor veenweide is dit geen optie, want je kan maar heel moeilijk grasland vernieuwen en je zou dat ook niet moeten willen (extra vertering van veen). Op kleigrond kan dit wel een interessante optie zijn, waarbij timothee kan worden ingezet.

Benutting van beheergras

Over de mogelijkheden van inpassing van beheergras in het ruwvoerrantsoen is veel onderzocht en geschreven in de afgelopen jaren. De waarde ervan wordt door iedereen erkend. De kwaliteit en opname wordt beter naarmate er sneller wordt ingekuuld, en het gras wordt gehakseld. Ook kan een enzym aan de kuil worden toegevoegd om de verteerbaarheid te verbeteren.

Compenserend krachtvoer

Beheergras heeft een lager KVem en RE gehalte. De boeren hebben de ervaring dat de vertegenwoordigers van de veevoederleveranciers voldoende op de hoogte zijn van de kwaliteit van beheergras en hoe daarop in te spelen met krachtvoer en ander bulkvoer. Zij zien geen specifieke rol voor hen weggelegd. Biologische boeren gebruiken sowieso weinig krachtvoer vanwege de hoge prijs.

De boeren geven aan dat zij het ras timothee heel erg waarderen.

De melkveehouders zien veel in een proefveld met verschillende selecties speciaal voor dit doel.

Oogsten

De wijze van oogsten levert de nodige verschillen op. De ene boer geeft aan dat hij altijd hooi maakt van het materiaal en als je dat goed oogst is dit altijd heerlijk eten voor de koeien. Anderen geven aan dat zij het graag in balen willen hebben. Er moeten minstens 5 wikkels om een baal want anders steken er harde delen door het plastic en ontstaat er rot aan de buitenrand van de baal.

Voeren

Het voeren van dit lange gras kan op verschillende manieren. De ene boer gebruikt het hooi in de herfst om de koeien bij te voeren. Omdat het gras in de herfst meestal niet al te smakelijk en eiwitrijk en weinig vezelig is. De andere wil graag in de winter kuilachtig materiaal gebruiken voor de droge koeien en het jongvee. Weer anderen mengen het in hun mengvoerwagen voor het productierantsoen.

Conclusie

Inpasbaarheid van kuikenland is goed mogelijk, zowel voor de vogels als het melkveebedrijf. Binnen het bestaande graslandmanagement zijn veel mogelijkheden om op verschillende tijdstippen een grote variatie aan gras aan te bieden. Hierdoor wordt veel beter aan de eisen ten aanzien van dekking en foerageermogelijkheden voor de weidevogels voldaan dan met alleen maar met uitstellen van het maaitijdstip.

Inpasbaarheid van beheergras in het rantsoen is met aangepast krachtvoer en eventueel dynamisch voeren beter uitvoerbaar dan 15 jaar geleden en er kan ook meer gevoerd worden door dit voer niet alleen aan jongvee en droge koeien maar ook aan melkkoeien aan te bieden.

Colofon:

© 2010 Deze brochure is een product in het kader van het Project "Weidevogels, grasgroei en ruwvoer". Dit project is uitgevoerd door WUR Livestock Research, CLM Onderzoek & Advies en Projecten LTO Noord en financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van LNV. Het project is begeleid door de Kenniskring Weidevogellandschap

Tekst: Adriaan Guldemond, Gertjan Holshof, Jaap Dijkstra, Wim Dijkman, Bianca Domhof

Foto's: CLM Onderzoek & Advies en

Projecten LTO Noord

Productie en vormgeving: Projecten LTO Noord

Druk: Van der Eems

clm

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN UR

projecten

